



*Soha nem tudjuk meg, hogy lehetőségek híján, hátrányos vagy akár sokszorosan hátrányos helyzettel küszködve hány tehetséget veszít el Magyarország. Hány művész, hány tudós, hány olimpiikon, vagy egyszerűen csak hány orvos, mérnök, tanár, kályhás, sofőr, elektroműszerész veszik el csak azért, mert már amikor megszületett, rosszkor volt rossz helyen. Közülük néhánynak kínál lovassys érettségét, aztán pedig tovább járható utat az Arany János Tehetséggondozó Program. Bagi Péter a program felelőse. Valóban felelős. Nem, mert kinevezték. Hanem mert vállalja.*

## *El nem kallódott senki*

BAGI PÉTER



*A.I.: Péter, mondjál három érvet az Arany János tagozat mellett!*

B.P.: Szerintem mindenképpen jó érv mellette, vagy legalábbis az én számomra fontos, ami miatt létrejött az Arany János Tehetséggondozó Program, hogy hátrányos helyzetű gyerekeknek lehetőséget kínálunk. A másik fontos dolog, ami már a működés közben derült ki igazán, hogy ezek a gyerekek hálásak azért, hogy foglalkozunk velük. Többségük magáért a lehetőségért is. És a harmadik? Talán az, hogy a kollégák számára is hasznos tapasztalat ezekkel a gyerekekkel foglalkozni. Tudod te is, hogy többször felmerült már az értekezletek során, hogy nehezen kezelhető gyerekekkel vagy nem a legokosabbakkal hogyan tudunk úgy dolgozni, hogy annak eredménye is legyen.

*A.I.: Hogyan kerülnek be ezek a gyerekek az Arany János tagozatra?*

B.P.: Egy külön felvételi eljárás során, bár a kezdetek óta ez néhányszor már változott. A normál felvételi eljárást megelőző időszakban kerül erre sor, pszichológiai teszteteket töltenek ki a gyerekek, aminek a lényege tulajdonképpen nem az, hogy konkrét tárgyi tudást szeretne vizsgálni a rendszer, a felvételiztető, hanem hogy a gyerekekben megvannak-e azok a képességek, amire építve aztán a program ki tudja őket teljesíteni. És emellett korábbi időszakban volt egy matematikai logikai feladatsor, ami nem matematikai feladatokból állt, hanem ahogyan az előbb itt említettem, képességvizsgálat volt, és a szövegértéssel kapcsolatban ugyanígy. Tehát matek, magyar tesztek voltak, de inkább kompetenciaalapú eljárásnak nevezték. Aztán két éve annyiban változott ez a dolog, hogy ezeknek a gyerekeknek ugyanúgy meg kell írni az általános tantervű gimnáziumokra kiírt magyar és matematika központi felvételit is. Egyébként ezt jónak találom, mert jobban össze is lehet hasonlítani aztán – már a felvételi pillanatában – az aranyjánosos diákok teljesítményét a többi diákéval. Továbbá része az eljárásnak egy elbeszélgetés, ahol személyes benyomásokat is



szerezhethünk a jelentkezőkről.

*A.I.: Itt van azért bizonyos rászorultságielv. Hátrányos helyzet.*

B.P.: Természetesen. Ez is folyamatosan változott az idők során. Az első öt-hat évben tulajdonképpen az is elegendő indok volt, hogy olyan kistelepülésről jött a diák, ahol a kistelepülésnek, illetve magának az iskolának olyan gyenge volt az infrastruktúrája, ami a tanulásban hátrányt jelentett. De ugyanúgy megvoltak azok a kritériumok, amik aztán maradtak, hogy például rendszeres gyermekvédelmi támogatásban részesül, vagy bármilyen okból a gyermekjóléti intézménynek kellett eljárni a családdal szemben. Vagy tartós munkanélküliség áll fenn a szülők esetében, illetve az általános iskola nyolc osztálya, vagy még annál is kevesebb a szülők iskolai végzettsége. Az utóbbi két évben már csak az kerülhet be a programba, aki rendszeres gyermekvédelmi támogatást kap, tehát jegyzői védelem alatt áll, vagy pedig a gyermekjóléti szolgálatnak az utóbbi három évben valamilyen intézkedést kellett hozni a család érdekében. Az a cél, hogy a feltételek minél egyértelműbbek, minél konkrétabbak legyenek, tehát csak tényleges rászorultság alapján lehessen ide bekerülni. Mert korábban azért bekerültek olyanok is, akik nem jöttek olyan rosszul szituált családból anyagi értelemben, együtt is voltak, viszont kis lélekszámú településről érkezett a gyermek, és akkor bekerülhetett.

*A.I.: Nem manipulálható szerinted ez a rendszer? Én azt tapasztalom, hogy mindig vannak olyanok, akik „okosban” próbálják megoldani az ügyeiket.*

B.P.: Nekünk arra nincs felhatalmazásunk, hogy a beérkező papírokat felülbíráljuk. Nyilván ahol a jegyző aláír valamit, abban mi tökéletesen megbízunk. A gyermekjóléti esetében a helyzet esetleges rugalmasabb kezelése érthető. Mert azt azért tudni kell, hogy az igazán rászorult családok egy nagyon nagy része nem jelentkezik be a jegyzőhöz, hacsak nem éppen a jegyzőnek kell valamilyen eljárást indítania ellenük, éppen a gyerek érdekében. A gyermekjólétihez meg még kevésbé. Mert röstellik. Szégyellik, ha esetleg olyan helyzetben vannak, és csak a végső esetben mennek. Itt az utóbbi két évben, amikor szigorodott a rendszer, amikor tartjuk a tájékoztatókat, és kérdezik, hogy hogyan, miképp, akkor látjuk, hogy nekik valóban nincs pénzük, azt is látjuk nagyjából, hogy hogyan élnek, de nincsen papírjuk róla. És akkor csak biztatni tudom őket, hogy hagyják maga mögött a büszkeséget, mert most ezt a lépést a gyerek érdekében meg kell tenni. Másként nem tud bejutni.

*A.I.: Amikor még csak terv volt az Arany János tagozat, akkor voltak-e viták a Lovassyban belül? Olyanok például, mint amilyenek a hatosztályos körül tudom, hogy voltak.*

B.P.: Én ugyan nem kezdettől vagyok az Arany János tagozat vezetője, viszont tanárként itt voltam már akkor is, amikor ez a program ide került. Én úgy emlékszem vissza, hogy ezt szimpatikus dolognak tartotta a testület, talán inkább apróbb félelmek voltak, hogy az úgynevezett elit gimnázium elit diákjaihoz hogyan tudjuk hozzácsiszolni ezeket a más úton ide került gyerekeket, és hogyan tudjuk megoldani az ő képzésüket a megfelelő szinten. Én tehát nem emlékszem éles vitákra, bár bizonyára voltak ellenérzések és bizonytalanságok.

*A.I.: Amit mondtál, az jogos aggálynak tűnik. Ők más úton jutnak be a Lovassyba, más a tudásuk, gyakran a társadalmi háttérük is más. Hogyan tudjuk őket integrálni az elit gimnázium rendszerébe?*

B.P.: Ez eléggé nehéz kérdés. Mégpedig az okozza a nehézséget szerintem, hogy ezek a tanulók nemcsak a Lovassy gimnázium tanulói, hanem kötelezően kollégisták is. Tehát a tagozat kötelezően előírja a kollégiumi életet, már csak azért is, mert a program egy jó része a kollégiumokban,



illetve kollégiumi foglalkozások keretében zajlik. Személyiségfejlesztő tréningek, tanulásmódszertan, és a többi. Ami itt a nehézséget okozza, az az idő, illetve az, hogy a két intézmény a város két szélén van, minimum fél óra, amíg az egyikből a másikig el lehet érni. Sajnos ez egy élő probléma ma is, hogy ezek a gyerekek, mivel nekik a kollégium által kötelezően előírt programjaik vannak, a Lovassy gimnázium szabad programjain nagyon nehezen tudnak részt venni, főleg az alsó évfolyamokon. Ez gond, de van a válasznak pozitívabb oldala is. Tapasztalatom szerint éppen azért integrálódhatnak, meg integrálódnak is, mert ennek van most már szervezeti kerete is. Nevezetesen, hogy az aranyjánosos csoport is egy félévsztálynyi csak, tehát tizenöt, tizenhat tanulót veszünk fel évente, és mellettük mindig beiskolázásra kerül egy másik, mostanság angol tagozatos diákcsoport, és így alkotnak együtt egy egész osztályt. Természetesen vannak olyan foglalkozások, ahol nem együtt vesznek részt, de megvan a kerete a közös csoportnak is, és azért az órák és a programok egy része közös. Ez nagyon nagy mértékben segíti, hogy integrálódni tudjanak.

*A.I.: Milyen tapasztalatod van arról, hogy ezek a fél osztályok hogyan tudnak összecsiszolódni egységes közösséggé? Lesz-e a két fél osztályból egy egész?*

B.P.: Most már harmadik éve zajlik ez így. Én azt gondolom, hogy vannak itt azért nehézségek bőven, viszont az is a tapasztalatom, hogy kölcsönösen előnyös is lehet ez a diákok számára. Akik nem aranyjánososok, azok látnak olyan élethelyzeteket, amelyeket a saját családjukban nem biztos, hogy megélték, vagy legalábbis nem nap mint nap. És azt is látják, hogy az osztály másik fele attól, hogy hátrányosabb közegből indul, még tanulni akar, teljesíteni akar, és amennyire ez tőle telik, meg is teszi. A másik fél osztály meg, az aranyjánosos látja, hogy akinek az anyagi körülményei, a családi háttere egy kicsit stabilabb, biztonságosabb, az mennyi energiát és időt fordít arra, hogy a tanulmányaira koncentráljon. Egyfajta példát láthatnak maguk előtt, ami néha aztán meghasonláshoz is vezethet, amikor úgy érzik, hogy ezt viszont ők nem tudják teljesíteni.

*A.I.: Sokszor hallom, egyébként tőlük maguktól is, hogy olyan sok kollégiumi programjuk van, hogy az már teher. Már a tanulás rovására megy. Te érzékelsz ilyen konfliktust?*

B.P.: Ezt mindenképpen, amit én úgy fogalmaztam meg, most már nem először, az év végén, hogy az aranyjánosos diákok úgy érzik, hogy ők agyon vannak szervezve. Tehát nagyon kevés olyan idejük van, amit szabadon oszthatnak be, és azzal az idővel azt csinálhatnak, amit akarnak. Nem biztos, hogy az a sok, amit nekik el kell végezni, hanem az a sok, hogy ez mind kötött. Inkább ez az, ami pszichikailag leterheli őket, de egyébként mi azon vagyunk, hogy próbáljuk ezt minél jobban oldani. Érzékeljük tehát ezt a fajta problémát. Nyilván megjelenik abban is, hogy itt nem nagyon lehet övelük találkozni, ha például az énekkart nézzük, hébe-hóba van csak benne egy-egy aranyjánosos, pedig lehet, hogy különben szívesen csinálnák.

*A.I.: Talán ennek az éremnek a másik oldala, hogy nagyon sokat utaznak. A program keretén belül Magyarországon is, a határokon túl is.*

B.P.: Erre azt tudom mondani, hogy ez a mi programunk. Ezt mi határoztuk meg a kollégium vezetőivel együtt, hogy hová menjenek, merre menjenek. Ellentétben sok más aranyjánosos iskolával, akik Olaszországot, Franciaországot, Angliát célozzák meg egy-egy hetes úttal nyelvtanulás, nyelvyakorlás címszóval, mi úgy gondoltuk, hogy nyelvtanulásnak épp elég az iskolai óraszám, meg az, ami pluszt még tudunk nyújtani a program keretében. És talán hasznosabb, pontosan a Magyarországról, a magyarságukról kialakított képük szempontjából, hogy ők a történelmi Magyarország tőlünk elszakított részeit járják be, ahol máig is magyar anyanyelvűek élnek, és a törté-



nelmünk részei. Tehát mi nem Olaszországba, nem Franciaországba visszük a gyerekeket, hanem Erdélybe, a Kárpátaljára, a Felvidékre. Egyébként meg felnőttként legyenek olyan sikeresek, hogy eljussanak Olaszországba és Franciaországba is.

*A.I.: Ez azt jelenti, hogy az Arany János programban van pénz.*

B.P.: A finanszírozás bőkezűbb természetesen, mint az alapnormatíva, de pontosan azért, hogy azt a többletet, amit esetleg a család nem tud megadni a gyerekeknek, mi pótolni tudjuk. Másrészt pedig azért rengeteg plusz tevékenység is van mellette. Arról nem beszélve, hogy van az Arany János programnak néhány olyan eleme, amit azért építettek bele, hogy ha esetleg a továbbtanulás túl magas mérce lenne egy gyerek számára, legyen valami olyan eszköz a kezében, amivel szakmát, elhelyezkedést találhat magának. Így például a jogosítvány megszerzése központi támogatásból megy, a nyelvvizsgák megszerzése, a nyelvvizsga maga, illetve a felkészítő tanfolyam sem kerül a gyerekeknek pénzbe. És a harmadik ilyen komoly elem az ECDL oktatás. Mind a hét modul ingyenes oktatás keretében, ingyenesen vizsgázva szerezhetik meg a gyerekek. Gyakorlatilag egy ECDL vizsgával, jogosítvánnyal a kezében ma már, különösen, ha egy kis nyelvismerete is van, azért jó pár cégnél el lehet helyezkedni, és nem is a legutolsó kategóriában.

*A.I.: Te ismered az ország aranyjános iskoláit. Mit gondolsz, inkább a kisebb presztizsű iskolák vállalták fel a programot, vagy a Lovassyhoz hasonló vezető középiskolák?*

B.P.: Egyértelműen az élgimnáziumok vállalták be, pontosabban az élintézmények, mert vannak köztük nem gimnáziumok is. Győrben a Révai, Miskolcon a Földes gimnázium, Debrecenben a Tóth Árpád, a Radnóti Szegeden, Székesfehérváron a Teleki. Akármerre járunk az országban, mindenütt a legjobbakkal között szereplő intézmények azok, akik felvállalták.

*A.I.: A gimnáziumok között van egyfajta rangsor, hivatalos rangsor is van. Az Arany János tagozatok között is van valamiféle rangsorolás?*

B.P.: Nincs. Értékelések vannak, természetesen készülnek különféle statisztikák, de azt mondhatom, hogy meghirdetett rangsor semmiképpen nincsen, és nem is lenne sok értelme. Mert mit lehetne mérni? Ugyanazt lehetne mérni, mint a gimnázium többi tanulójánál, és akkor még pluszban hozzá lehetne számolni, hogy megszerezte-e a jogosítványt, megszerezte-e a nyelvvizsgát, letette-e az ECDL vizsgát. Mi egyébként itt kezdettől fogva arra törekszünk, hogy ne legyen különbség a diákok között. Se értékelésben, se a jutalmazás, se a büntetés területén, Ezek a gyerekek a Lovassy gimnázium tanulói, és van bizonyos specialitása a tanulmányaiknak, az elfoglaltságuknak, de az elvárásaink ugyanazok velük szemben.

*A.I.: Ezek a gyerekek óriási lehetőséghez jutottak, hiszen ahogyan itt most végigorszoltad, Magyarország legjobb gimnáziumaiban tanulhatnak, olyan iskolákban, ahová különben csak a jók legjobbjai juthatnak be. Szerinted érzik ők ezt az esélyt? A kivételességet?*

B.P.: Alapvetően úgy gondolom, hogy érzik ezt a gyerekek. Nyilván vannak minden osztályban olyanok, akik úgy kerültek ide, hogy valaki ide juttatta őket. Lehet az az osztályfőnökük, de lehet akár az önkormányzat is, mert a kisebb településeken azért van arra is példa, hogy a helyi önkormányzatok úgy hívják fel rá a családok figyelmét. És hiába, hogy elvileg talán tehetséges lenne, megfelelt a kiválasztáskor, be is került, de valami mégis hiányzik belőle. Hiányzik a motiváció. Mindig van egy-két ilyen tanuló, mindig van, akiben nekünk sem sikerül felébresztenünk az ambíciót. Igen, van, amikor mi is azt érezzük, hogy ej, a fene egye meg, mennyi mindent kapsz, bejuthattál ide, egy nem is akármilyen intézménybe, és akkor az lenne a minimum, hogy legalább



ezer százalékkal dolgozzál, és azért van egy-két olyan gyerek, akinél ez nem mutatkozik. Sajnos.

*A.I.: Tapasztaljátok, hogy aztán később – akár az iménti szempontból is – megérnek?*

B.P.: Feltétlen. Azért a többségre jellemző az, hogy nyitottabbá válnak, az önbizalmuk növekszik. Van erre jó mérce. Le kell ülni velük az elején, mondjuk egy felvételi beszélgetés kapcsán, meg öt évvel később, az érettségi környékén; azért nagyon nagy utat tesznek meg. Biztos, hogy a személyiségfejlődésükre nagyon nagy hatással van ez a rendszer, ez a közeg, a diáktársak és a kollégák.

*A.I.: Hivatalosan te vagy a Lovassy gimnáziumban az Arany János Tehetséggondozó Program vezetője...*

B.P.: Programfelelőse.

*A.I.: Igen. Teneked ez egy hivatalos feladat, vagy személyes ügy?*

B.P.: Amikor annak idején még Katanics igazgató úr felkért erre a feladatra, akkor először is meglepődtem, aztán elgondolkodtam, aztán utána már örültem is neki. Először is megtiszteltetésnek éreztem, hogy rám gondolt, jól esett nekem is, hogy bizalmat kaptam egy ilyen ügyben, amit már akkor is fontosnak tartottam. És attól kezdve úgy gondolom, hogy ezt szakmaszerűen, csak szakmaszerűen nem lehet csinálni. Maga a program is olyan, hogy ezt nem lehet nem szeretettel csinálni. Úgyhogy elkötelezettséget mindenképpen jelent.

*A.I.: Van olyan, most már teljes élettörténet, olyan diákunk, aki az Arany János tagozatból indult el, és most már büszkék vagyunk rá?*

B.P.: 2005-ben érettségiztek először, nekik tavaly volt az ötéves érettségi találkozójuk, és akkoriban végeztek az első egyetemisták. Tehát olyan nagyon komoly pályákról még nem tudtak beszámolni, de azt tudom, hogy a legjobb magyar egyetemeken is végeztek nagyon szép eredménnyel gyerekek. Rájuk nyugodtan büszkék lehetünk. És volt azért köztük olyan, Molnár Pisti, aki a minimál fogyasztású autók olimpiáján harmadik lett, ami egy győri egyetemistától ígéretes teljesítmény.

*A.I.: Vannak köztük olyanok is, akik nem egyetemen keresztül folytatják a pályájukat?*

B.P.: Természetesen.

*A.I.: Ők hogyan boldogulnak?*

B.P.: Azok, akik nem egyetemen, főiskolán folytatják az életüket azért hamarabb elkerülnek a látókörünkből is. Amikor megkeressük őket, mint például most, hogy volt ez az érettségi találkozó, akkor azért nem mindenki jelzett vissza, kerülő utakon lehetett megtalálni őket. Azt lehet mondani, hogy el nem kallódott senki se, a minimum, amit el lehet mondani, hogy valamilyen szakmában képzettséget szerzett, és becsületes, tisztességes, dolgozó emberként próbál boldogulni.